

Србија у процесу европских интеграција

Evropski pokret
Srbija

Одбор за европске интеграције
Народна Скупштина Републике Србије

Заједничка иницијатива за подршку
парламентарним уституцијама

Пројекат финансира ЕУ преко Европске агенције за реконструкцију и спроводи
Парламентарна скупштина Савета Европе

B | T | D The Balkan Trust for Democracy
A PROJECT OF THE GERMAN MARSHALL FUND

Evropski pokret
Srbija

■ УВОД

Брошура је део пројекта „Програм подршке Скупштини Србије у процесу европских интеграција” чији је иницијатор и носилац Европски покрет у Србији. Пројекат се реализује у сарадњи са Одбором за европске интеграције Народне скупштине Републике Србије и Заједничком иницијативом ЕУ и СЕ за подршку парламентарним институцијама уз подршку Балканског фонда за демократију. Циљ објављивања ове брошуре је информисање грађана о битним аспектима европских интеграција, условима које је потребно испунити за чланство у европским организацијама, програмима и Европској унији, као посебној форми интеграције, као и о користима које државе чланице имају од чланства у њима и губицима уколико остану на маргинама интегративних процеса.

Ова публикација је конципирана тако да илуструје развој европских односа од II светског рата, када се јавља истинска потреба држава опустошених ратним разарањима, да своје односе поставе на нове основе сарадње и компромиса. До Другог светског рата међудржавни односи у Европи су претежно били уређивани на бази билатералних договора између држава, да би од краја Другог светског рата до данас европска историја заправо била историја мултилатералне сарадње.

У западноевропском блоку су у периоду Хладног рата, између осталог, настале следеће регионалне организације:

- Западна унија (март, 1948. год.), касније *Западноевропска унија* (од 1954. год.);
- Организација за европску економску сарадњу (ОЕЦЕ – април, 1948. год.), касније *Организација за економску сарадњу и развој* (ОЕЦД – од 1960. год.);
- *Северноатлански пакт* - НАТО (април, 1949. год.);
- Савет Европе - СЕ (5. мај, 1949. год.);
- Европска заједница за угљ и челик (април, 1951. год.), касније „ојачана”, односно, проширена са Европском економском заједницом (ЕЕЗ) и Европском заједницом за атомску енергију (1957. год.) које су формирале **три Европске заједнице;**
- *ЕФТА* - Споразум о слободној трговини у Европи склопљен 1961. године.

Према начину на који су државе уредиле своје односе сарадње у оквиру појединих европских организација, оне се могу поделити на оне које имају одређене *наднационалне елементе* (*Европска заједница за угљ и челик, ЕЕЗ, ЕУ*) и на организације класичне *међудржавне сарадње* (*ОЕБС, НАТО, ОЕЦД...*).

Након завршетка Хладног рата, све државе Источне и Средње Европе изразиле су жељу да се укључе у интегративне процесе, који су се успешно одвијали на тлу Западне Европе. Ово је период трансформације како самих организација, тако и нових држава аспираних на чланство. Основни циљ трансформације је било настојање да земље некадашњег Источног блока буду што пре и што више укључене у систем и мрежу нових европских мултилатералних односа. Критеријуми за улазак нових чланица у организацију успостављају се у овом периоду и углавном зависе од политичко-стратешких процена и степена интегрисаности саме организације. Тако су, у начелу много отвореније за ново чланство организације попут ОЕБС и Савета Европе, док су НАТО и Европска унија „полуотворене организације”, код којих се улазак у чланство остварује само након испуњења читаве серије предуслова. Остваривање чланства у ЕУ је посебно сложено и споро али упркос томе, већина бивших источноевропских социјалистичких земаља данас су пуноправне чланице НАТО и ЕУ.

Последња деценија двадесетог века представља суморан период у историји пост-југословенских земаља када су у питању поштовања елементарних „европских вредности” – мира, демократије, људских и мањинских права. Док су се у ЕУ одигравали процеси интеграција, на Западном Балкану овај историјски период обележили су конфликти и раздвајања. Иако је СФРЈ била један од оснивача и пуноправни члан најзначајнијих европских организација за сарадњу, државе које су настале након ратних сукоба, остале су прилично удаљене, како од формалног чланства, тако и од суштинских вредности које ове организације успостављају, негују и штите. Тек на крају XX века државе Западног Балкана започињу своју „закасну интеграцију”¹. Повратак или приближавање захтевали су низ корених реформи постконфликтних друштава у целини. Данас су све државе настале распадом СФРЈ, успеле да обнове своје чланство у СЕ и ОЕБС, а налазе се на различитој удаљености од чланства у ЕУ и НАТО.

¹ Др Душко Лопандић - „Реформа Европске уније, Западни Балкан и Србија“, Београд, Институт економских наука, 2007.

Суштински циљ ове публикације је да укаже на све оно што државе и друштва која још нису интегрисана у ЕУ разликује од држава и друштава које то јесу. Реформски пут који Србија прелази ка стратешком циљу, а то је пуноправно чланство у ЕУ, заправо је усмерен на достизање политичког, правног, економског и безбедносног нивоа развоја, које су државе чланице већ оствариле. Реч је о истим или бар сличним механизмима који су предвиђени за чланство у организацијама, чији Србија јесте пуноправни члан, од Савета Европе, преко ОЕБС, Програма Партнерства за мир или Европске фудбалске асоцијације. Сремност за пуноправно чланство у ЕУ своди се у суштини на усвајање и поштовање правила, којима се уређују, како начин унутрашњег функционисања државе, тако и односи те државе са другима. Основни критеријум за равноправност је спремност да се успостављена правила и цивилизацијске тековине усвоје и примене.

■ Савет Европе

Савет Европе је најстарија европска политичка организација, основана 5. маја 1949. године. Седиште СЕ је у Стразбуру (Француска). Настао је окупљањем западноевропских држава око идеје о уједињеној Европи са циљем да се гарантује и обезбеди поштовање владавине права, људских права и демократије на европском тлу. Савет Европе настоји да широм Европе развија заједничка демократска начела заснована на Европској конвенцији о људским правима и другим актима о заштити људских права.

Циљеви и мисија СЕ су да:

- штити људска права, плуралистичку демократију и владавину права;
 - унапређује свест о европском културном идентитету и разноликости и подстиче њихов развој;
 - проналази заједничка решења за изазове са којима се суочава европско друштво, као што су дискриминација мањина, ксенофобија, нетолеранција, биоетика и клонирање, тероризам, трговина људима, организовани криминал и корупција, сајбер криминал, насиље над децом;
 - помаже у консолидацији демократске стабилности у Европи и подржава политичке, законодавне и уставне реформе.
- Садашњи политички мандат Савета Европе дефинисан је на трећем Самиту шефова држава и влада одржаном у Варшави маја, 2005. године.

Како се постаје члан СЕ?

У тренутку оснивања, али и наредних четрдесетак година, СЕ су углавном чиниле западноевропске државе са развијеним демократским системима окупљеним око заједничких вредности. Стога, до почетка 90-тих година, испуњење обавеза од стране државе кандидата није било предмет детаљне провере приликом самог пријема. Након демократских промена, којима су свргнути диктаторски комунистички режими у Средњој и Источној Европи, променили су се и задаци, које је Савет себи првобитно поставио. Сарадња са државама у транзицији и њихов пријем у чланство, стављени су у први план. Након што држава поднесе званичан

захтев за пријем у чланство почиње процес пажљиве контроле, тј. мониторинга. Сагледавају се сви проблеми са којима се држава сусреће у прилагођавању правних норми и њихове тежњи да се приближи вредностима и стандардима које деле и негују остале чланице СЕ.

Статутом СЕ захтева се од сваке државе чланице да усвоји и штити принципе владавине права и основних људских права и слобода на својој територији. Савет Европе развио је специјалне програме подршке новим државама чланицама на плану демократске трансформације и пре и након приступања.

Током деведесетих година власти СРЈ су поднеле захтев за пријем у СЕ, али је СЕ одложио расправу о захтеву, сматрајући да постоји „недостатак озбиљности и веродостојности“, као и да би за отпочињање расправе била неопходна „радикална промена политике званичног Београда“. Након демократских промена 2000. године нова влада је поднела захтев за пријем у чланство. Држава је најпре добила статус специјалног госта у неким од органа СЕ. Након бројних посета експерата СЕ, процена о стању у законодавству и пракси државе, констатовања шта би требало променити, након опсежних припрема и бројних промена СЦГ је примљена у чланство 3. априла 2003. године.

Савет Европе има истинску свеевропску димензију: 47 земаља чланица и 1 земља кандидаткиња – Белорусија. Специјални статус госта који је имала Белорусија суспендован је због њеног непоштовања људских права и демократских принципа. У статусу посматрача су: Света столица, Сједињене Америчке Државе, Канада, Јапан и Мексико.

Органи Савета Европе

Комитет министара

Комитет министара је тело Савета Европе које доноси одлуке, а које чини 47 министара спољних послова или њихових заменика (амбасадора/сталних представника) чије је седиште у Стразбуру. То је међувладино тело у којем се на равноправним основама могу разматрати проблеми са којима се суочавају европска друштва, а служи и као место где се формулише заједничко европско деловање. У сарадњи са Парламентарном скупштином, оно служи као чувар основних вредности СЕ и надзире испуњење обавеза преузетих од држава чланица.

Дискусије у Комитету министара обухватају сва питања од заједничког политичког интереса, осим питања одбране: политичке аспекте европских интеграција, развој сарадње, очување демократских институција и заштиту људских права - другим речима, све проблеме који захтевају усклађена, паневропска решења.

Државе чланице председавају Комитетом министара, по систему ротације абecedним редом, са мандатом од шест месеци.

Сан Марино је функцију председавајућег предао Србији на састанку Комитета министара спољних послова Савета Европе 11. маја 2007. у Стразбуру. Србија је успешно завршила председавање Комитетом министара Савета Европе новембра 2007. Тренутно овим телом председава Словачка.

Парламентарна скупштина

Парламентарна скупштина, као покретач европске сарадње, са укупно 636 чланова (318 представника и 318 заменика) из 47 парламената земаља чланица представља једно од два главна тела установљена Статутом Савета Европе и осликава главне политичке токове у државама чланицама.

Парламентарна скупштина Савета Европе је прва паневропска скупштина у историји нашег континента.

318 посланика Парламентарне скупштине и исто толико њихових заменика су бирани или постављени из редова националних парламената. Свака земља даје између 2 и 18 представника, пропорционално броју становника. Састав делегација обавезно осликава однос парламентарних странака држава чланица.

Скупштина има пет политичких група: Социјалистичка група (СОЦ), Група народних странака Европе (ЕПП/ЦД), Демократска европска група (ЕДГ), Група либерала, демократа и реформиста (АЛДЕ) и Група уједињене левнице Европе (УЕЛ). Неки од чланова Скупштине не припадају ни једној групи.

Скупштина се састаје четири пута годишње у Палати Европе у Стразбуру. Пленарне седнице трају недељу дана и отворене су за јавност. Пролетне седнице се одржавају у једној од држава чланица.

Председника Скупштине бирају чланови најчешће на три узастопна једногодишња мандата. Председник, потпредседници (тренутно их има 19) и председавајући 5 политичких група чине Биро Скупштине.

Скупштина такође бира Генералног секретара Савета Европе, заменика Генералног секретара, као и Генералног секретара саме Скупштине, судије Европског суда за људска права и Комесара за људска права Савета Европе.

Конгрес локалних и регионалних власти

Конгрес је основан 1994. године и представља глас европских региона и општина и састављен је од Већа локалних власти и Већа региона. Представља форум на коме изабрани представници локалних и регионалних власти разматрају своје проблеме и на тај начин практично доприносе успостављању истинске локалне и регионалне самоуправе. Земљама у транзицији пружа помоћ у процесу децентрализације, као и у реформи локалне и регионалне управе. Многе активности Конгреса усмерене су на заступање интереса локалних и регионалних власти приликом обликовања различитих европских политика.

У државама чланицама Савета Европе постоји преко 200.000 локалних и регионалних власти, које су представљене у Конгресу преко 315 делегата у два

већа. Пленарна заседања Конгреса су у пролеће и јесен, а између њих делује преко већег броја комитета, као што су институционални комитет, комитет за културу и образовање, за социјалну кохезију и одрживи развој. Конгрес је такође оснивач две значајне организације, које се баве питањима унапређења локалне демократије у региону Југоисточне Европе, а то су Мрежа националних асоцијација локалних власти ЈИЕ - НАЛАС и Асоцијација агенција локалне демократије АЛДА.

Конгрес је:

- глас региона и општина у Европи;
- форум где изабрани представници локалних и регионалних власти могу разматрати проблеме, објединити своја искуства и изразити своје ставове владама;
- саветодавно тело Комитета министара и Парламентарне скупштине о свим аспектима локалних и регионалних политика;
- орган који тесно сарађује са националним и међународним организацијама представљајући локалне и регионалне владе;
- организатор дискусија и конференција како би се допрло до шире јавности чије је ангажовање од пресудног значаја у постизању ефективне демократије;
- место за припрему редовних појединачних извештаја о стању локалне и регионалне демократије у свим државама чланицама, као и у државама кандидатима;
- надзире примену Европске повеље о локалној самоуправи;
- помаже новим државама чланицама у практичном смислу у њиховим настојањима да успоставе ефективну локалну и регионалну самоуправу.

Секретаријат броји 1800 чланова који се регрутују из земаља чланица, а на чијем је челу Генерални секретар, кога бира Парламентарна скупштина.

Редовни буџет за 2007. годину је износио 197.214.100 евра.

Званични језици

Енглески и француски су два званична језика Савета Европе а немачки, италијански и руски су радни језици.

Иницијативе које дају конкретне резултате

Представници ПССЕ редовно посећују државе чланице како би сакупили непосредне информације и саставили извештаје за Скупштину, предузели посматрање избора и ангажовали се у парламентарној дипломатији.

Акта које Скупштина усвоји пружају значајне смернице за рад Комитета министара, за владе, парламенте и политичке странке држава чланица, као и остале друштвене чиниоце. Скупштина је такође иницирала склапање бројних конвенција и других међународно правних аката, стварајући тиме темељ за европски правни систем.

Најпознатија међу њима је Европска конвенција о заштити људских права која је отворена за потписивање 1950. године.

Европска конвенција за заштиту људских права

Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода је међународни уговор, потписан у Риму, новембра, 1950. године, који је ступио на снагу три године касније када га је потписало 15 држава чланица СЕ. Примена ове конвенције утиче данас на животе грађана 47 држава Европе. Њена ратификација је један од основних услова за пријем у чланство СЕ.

Конвенција гарантује, појединачно:

- право на живот;
- право на правично суђење у грађанским и кривичним поступцима;
- право на слободу и безбедност личности;
- право на слободу изражавања;
- право на слободу мисли, савести и вероисповести;
- право на слободу удруживања;
- право на слободу окупљања;
- право на ефикасан правни лек;
- право на мирно уживање имовине;
- право на слободне изборе.

Европски суд за људска права

Европски суд за људска права је међународни суд са седиштем у Стразбуру. Број судија је једнак броју земаља чланица Савета Европе које су ратификовале Конвенцију о *заштити људских права и основних слобода* (у даљем тексту: Конвенција). Савет Европе тренутно чини четрдесет седам држава чланица. Судије Европског суда за људска права делују независно и не представљају земљу испред које су изабрани. У раду са представкама, Суд сарађује са Секретаријатом који чине правници из земаља чланица. Они су такође потпуно независни од својих земаља и не представљају подносиоце представки нити земље.

Да ли постоје неки услови за подношење представки?

Да. Постоји неколико услова.

Морате искористити све доступне и ефикасне редовне правне лекове унутар државе који би могли да помогну у обештећењу у предмету поводом којег подносите представку (ово обично значи обраћање надлежном суду, уз подношење жалбе вишем суду и/или врховном суду).

Имате шест месеци да од дана доношења коначне пресуде у поступку пред националним судовима (генерално гледано, пресуда највишег суда) поднесете представку. Након тог периода ваша представка не може бити прихваћена од стране Суда.

Који се услови односе на Вас лично?

Морате бити, непосредно и лично жртва наводног кршења једног од права гарантованих Конвенцијом. Не можете подносити генералне притужбе на закон или поступак, нпр. ако их сматрате неправедним; нити се можете жалити у име других лица (осим ако су јасно идентификована, а Ви сте њихов званични представник).

Кршење права мора бити почињено »у надлежности« од стране једне од држава које обавезује Конвенција, што обично значи унутар њене територије. За подношење представке није неопходно да сте држављанин неке од држава чланица Савета Европе.

Подносилац представке може бити појединац или правно лице, попут предузећа или удружења.

Како тече поступак пред судом?

Суд прво мора да размотри да ли је представка прихватљива. То значи да Суд разматра услове прихватљивости (неки од њих су горе наведени). Ако услови нису испуњени, ваша представка ће бити одбачена. Ако сте поднели неколико представки, о питању прихватљивости одлучује одбор од троје судија и одлука се доноси једногласно. О самој суштини спора који произилази из представке одлучује веће од седам судија, а само изузетно у првом степену поступа и Велико веће.

Када је представка проглашена неприхватљивом, та одлука је коначна и не може се променити.

Након проглашења представке прихватљивом, Суд ће у току поступка подстаћи стране у спору (појединац и држава против које се спор води) да дођу до пријатељског поравнања. Уколико то не буде могуће, Суд одлучује о суштини (меритуму) спора и доноси пресуду, којом се констатује да је неко од права из Конвенције повређено или не.

Поред саме констатације да је дошло до кршења неког од права гарантованих Конвенцијом, Суд може када је то неопходно и уколико је то подносилац представке затражио, досудити и накнаду материјалне и/или нематеријалне штете, као и накнаду судских трошкова у корист подносиоца. Ако Суд утврди да није дошло до кршења Конвенције, подносилац представке неће сносити никакве трошкове поступка или накнаде штете.

Каква је корист обичног грађанина од чланства Србије у СЕ?

Уопште посматрано, некада су обим и ниво заштите и поштовања људских права зависили од унутрашњег уређења држава. Данас је и појединац субјект међународних односа и међународног права, а поштовање основних људских права загарантовано је међународним уговорима и представља бригу, не само државе, већ и читавог низа међународних владиних и невладиних организација, пред којима државе одговарају за однос према сопственим грађанима и другим лицима која се налазе под њиховом влашћу.

Грађани Србије, као становници земље чланице Савета Европе, која је ратификовала Европску конвенцију о људским правима, имају право да се обрате Суду у Стразбуру под горе наведеним условима.

Савет Европе, кроз разне програме подршке, помаже органима власти Републике Србије да што је могуће боље, стандарде заштите који произлазе из Конвенције и праксе Суда, као и из других међународних уговора донетим под окриљем Савета Европе, примењују унутар националног законодавства и праксе. Тиме се постиже ефикаснији ниво заштите, унапређује владавина права, што је све у непосредном интересу сваког појединца.

Од до сада прихваћених међународних уговора од стране Србије, најзначајније су: Конвенција о заштити људских права и основних слобода, Конвенција о спречавању мучења и нечовечних или понижавајућих поступака и кажњавања, Конвенција о локалној самоуправи, Конвенција о регионалним и мањинским језицима, Конвенција о спречавању тероризма и Конвенција о борби против трговине људима.

■ Организација за европску безбедност и сарадњу – ОЕБС

Конференција о безбедности и сарадњи у Европи (КЕБС) је у време свог формирања раних 70-тих година и каснијег развоја у време биполаризма, представљала процес свеевропског преговарања и договарања о безбедности и сарадњи. Као свеевропски форум, омогућавао је контакте Истока и Запада, односно земаља НАТО и Варшавског уговора, у настојању да се у циклусима заостравања односа у Европи и свету смањује напетост, а у циклусима попуштања затегнутости пројектују и граде мостови сарадње у областима које су биле обухваћене појмом „три корпе“: у сфери безбедности, у области привредне сарадње и на плану слободног протока људи и идеја.

Распадом биполарног система, КЕБС улази у нову фазу развоја, коју обележава и наговештава Париска повеља за нову Европу 1990. године. У таквим историјским околностима КЕБС губи своју првобитну улогу „моста“, али се трансформише у нову организацију са новим задацима и обележјима у битно промењеним околностима у Европи и свету. Тако долази до стварања нових механизма и институција у „систему“ а не више у „процесу“ КЕБС па и разграђавања његових активности у промовисању људских права, заштити националних мањина, развоју демократских институција, решавању криза, као и превентивне дипломатије.

На Самиту у Будимпешти 1994. године Конференција о безбедности и сарадњи у Европи прераста у Организацију за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС).

Данас ОЕБС представља паневропско тело за питања безбедности, чијих 56 држава чланица покривају географски простор од Ванкувера до Владивостока. Као регионални споразум, у смислу Повеље Уједињених нација, ОЕБС учествује, у сарадњи са Саветом безбедности УН, у мирном решавању спорова, без могућности да сам употреби принудне мере. ОЕБС је развио низ инструмената за рано упозоравање, превенцију конфликта, управљање кризним ситуацијама, као и за постконфликтни опоравак.

Бави се веома широким спектром питања безбедности, људским правима, питањима националних мањина, демократизације, владавине права и спровођења закона, развојем медија, као и питањима економског напретка и заштите животне средине. У циљу примене ових механизма ОЕБС је установио 19 мисија у Југоисточној и Источној Европи, на подручју Кавказа и Централне Азије.

Буџет за 2007. годину износио је 168.200.000 евра.

Циљеви

Самит у Хелсинкију је 1992. године за неоспорне циљеве прогласио поштовање људских права и основних слобода, укључујући и права националних мањина, демократију, правну државу, економске слободе, социјалну правду и одговорност према животној средини. Тиме су све државе чланице ОЕБС прихватиле оно за шта се западне државе потписнице залагале од почетка ОЕБС-а 1973. године.

ОЕБС-ови документи, потписани од Завршног документа из Хелсинкија 1975. године, нису уговори који имају међународно правно дејство. Они много више представљају систем вредности, на чије усвајање и практиковање државе пристају добровољно.

Области деловања

Предмет деловања ОЕБС-а јесу тематски комплекси, организовани у три „корпе“:

- **Питања безбедности у Европи** – Ова „корпа“ обухвата пре свега „каталог десет важећих принципа“ као што су на пример: неповредивост граница, немешања у унутрашња питања, поштовање људских права и основних слобода, равноправност и право народа на самоопредељење. Други део обухвата документ о мерама за изградњу поверења и одређене аспекте безбедности и разоружања. Као главна нит ОЕБС процеса развили су се споразуми о наоружању и разоружању (Споразум о смањењу конвенционалних борбених снага у Европи). Државе су такође прихватиле и „Кодекс понашања о војно-политичким аспектима безбедности“. Од 1992. године функционише Форум за безбедносну сарадњу, као тело за преговоре и консултације о свим питањима разоружања, контроле наоружања, изградње поверења и безбедности и ублажавања сукоба.
- **Сарадња у областима привреде, науке, технике и екологије:** одредбе „Друге корпе“ дају препоруке за сарадњу, између осталог, и у области трговине, индустрије, науке, технологије и екологије. Са проширењем концепта безбедности расте значај привредне димензије, па питања привредне трансформације постају средишна.
- **Сарадња у хуманитарним и другим областима:** тзв. трећа корпа“ садржи изјаве о намерама и конкретне препоруке у вези са проширењем и интензивирањем међуљудских контаката, сарадње и размене у области културе, информација и образовања. „Људска димензија, у чијем су средишту захтеви за обезбеђивањем индивидуалних људских права и слободним протоком људи, информација и идеја, била је предмет спорења између два блока на почетку 90-тих година.

Поступци одлучивања и институције

Одлуке у ОЕБС-у се претежно доносе консензусом. Контролне конференције се одржавају сваке друге године и детаљно надзиру и расправљају о свим областима рада ОЕБС-а пре одржавања самита шефова држава и влада. Резултати се утврђују у закључном документу.

Савет министара, као централно и руководеће тело задужено за доношење одлука, заседа једном годишње на нивоу министара спољних послова.

Високи савет се састоји од високих службеника министарстава спољних послова и од 1997. године сазива се само као економски форум.

Стални савет, који заседа једном недељно, представља регулаторно тело, надлежно за политичке консултације и изналагање договора. У саставу Сталног савета налазе се стални представници земаља учесница.

Генерални секретар, који је на челу Секретаријата у Бечу, стара се о административним питањима рада ОЕБС, учествује у сусретима министарске Тројке. Секретаријат располаже Централом за ангажовање која тесно сарађује са Центром за превенцију конфликта.

Центар за превенцију конфликта, осим првобитне функције, повереног рада у области мера изградње поверења, све више преузима функције спровођења верификације споразума у области разоружања и контроле наоружања, као и мирољубиво решавање спорова. ОЕБС може од ЕУ и НАТО да затражи расположивост стручних знања и ресурса, као подршку активностима, чији је циљ одржавање мира.

Канцеларија за демократске институције и људска права се бави спровођењем одлука које се односе на „људску димензију“ и треба да пружи подршку новим демократијама у изградњи њихових институција.

Парламентарна скупштина ОЕБС, састаје се једном годишње у Копенхагену. Њени основни задаци су провера и саветовање о мерама сарадње и начинима и средствима да се оне унапреде.

ОЕБС у Србији

Мисија ОЕБС у Србији својим активностима помаже како институцијама државе, тако и грађанском друштву у развоју демократских и одговорних институција и пружа допринос свеукупним напорима Србије на путу европских интеграција.

Мисија ОЕБС у Србији блиско сарађује са Министарством унутрашњих послова на **унапређењу спровођења закона**, тако што:

- пружа помоћ у реформи полицијског система;

- пружа подршку у борби против корупције и унапређењу одговорности у раду полиције;
- пружа помоћ у развијању капацитета МУП-а за сузбијање и борбу против организованог криминала, као и подршку развоју модерне граничне полиције.

У области владавине права и људских права ОЕБС сарађује са Министарством правде и Врховним судом Србије на реформи правосуђа тако што:

- пружа правне савете о реформи кривичног права и спровођењу кривичних закона;
- помаже и подржава међдржавну сарадњу у кривичним поступцима који се воде за ратне злочине и организовани криминал;
- помаже у настојању државе да ојача судске капацитете за процесуирање ратних злочина;
- учвршћује капацитете домаћих институција за борбу против корупције;
- подиже свест о улози и раду свих институција за људска права у Србији.

На процесима демократизације у Србији ОЕБС пружа подршку јачању државних институција и грађанских организација кроз:

- јачање надзорне и контролне улоге одбора Народне скупштине у вршењу контроле рада Владе и потрошњи буџета;
- јачање демократског оквира за функционисање сектора безбедности;
- подршку заштити и интеграцији националних мањина;
- подршку Влади Србије у пружању помоћи ромским заједницама;
- подршку Влади и грађанском друштву у креирању и примени дуготрајних решења за питања избеглих и интерно расељених лица у региону;
- подршку на свим нивоима успостављања механизма којима се штите људска права и гарантује родна равноправност.

У области медија Мисија ОЕБС у Србији ради на развоју слободних медија путем:

- подршке у изради нових закона, процени постојећих и надзором њиховог спровођења;
- унапређења функционисања независних агенција надлежних за радиодифузију и телекомуникације;
- јачања професионалног и истраживачког новинарства о корупцији, организованом криминалу, економији и политици.

У области економије и заштите животне средине ОЕБС се у Србији ангажује промовишући одрживи развој кроз:

- подстицање регионалне сарадње у овим областима;
- помоћ у обликовању законодавства и промоцији одрживог развоја и значаја

заштите животне средине;

- промовисање енергетске безбедности и економске конкурентности кроз повећану енергетску ефикасност и већу употребу обновљивих извора енергије;
- подстицање страних и домаћих директних инвестиција у развој малих и средњих предузећа, уз примену еколошки оправданих и прихватљивих технологија;
- охрабривање партнерства између јавног и приватног сектора у програмима одрживог развоја.

■ Партнерство за мир

Партнерство за мир (ПзМ) није међународна организација, нити систем колективне одбране, иако је заснован на сарадњи и заједничком деловању система одбрана суверених држава. Чланство не подразумева обавезе у међународно-правном смислу, већ је засновано на принципу добровољности и слободном избору области, степена и интензитета сарадње са другим државама чланицама. Партнерство за мир није ни чекаоница за НАТО, али јесте програм сарадње и форма партнерског односа са овом Алијансом. Програм Партнерство за мир је потпуно усмерен на практичне облике сарадње, у којима се партнерске државе опредељују за активности у складу са својим потребама, могућностима и приоритетима.

Зашто је и како настало Партнерство за мир?

Реагујући на крах Варшавског пакта, НАТО је на самиту у Лондону 1990. упутио позив државама бившег Источног блока за успостављање редовних дипломатских односа и процеса сарадње. Конкретан резултат успостављања ових односа у новонасталим постхладноратовским околностима била је Изјава о партнерству са државама Централне и Источне Европе, којом је изражено опредељење за успостављање војних и ширих веза између НАТО и ових држава. Следећи корак у развоју овако успостављеног односа у околностима још увек растуће нестабилности у свету, било је стварање Савета за северноатлантску сарадњу. Истовремено је усвојен и први пут објављен нови Стратешки концепт НАТО, којим се изражава однос ове Алијансе према међународној безбедности. 1991. године, када се први пут састао, овај Савет окупљао је тадашњих 16 чланица НАТО, 5 држава Централне и Источне Европе (Бугарска, Чехословачка, Мађарска, Пољска и Румунија), 3 новонастале Балтичке државе (Естонија, Летонија и Литванија), а већ следеће године приступило му је још 11 држава бившег СССР-а и Албанија. Иако је служио као форум на коме су расправљана и усаглашавана многа питања од заједничког интереса у широком спектру области, недостајао је већи садржај практичних облика војне сарадње и могућност прилагођавања те сарадње свакој од држава учесница.

Овај недостатак НАТО је превазишао покретањем Програма ПзМ и упутио позив свим државама Савета за северноатлантску сарадњу и тадашњег КЕБС-а да се придруже овом програму. Овај програм представљао је темељ за изградњу

евроатланског партнерства, али и оквир за билатералну сарадњу између сваке од држава појединачно са НАТО. Он је свакако пружио и неопходан институционални оквир за припрему оних држава које су изразиле вољу за ступање у пуноправно чланство у НАТО. Већ након 6 месеци постојања, ПзМ је окупљало 22 чланице, које су активно учествовале у програму војних вежби.

1995. године Савет за северноатлантску сарадњу замењен је Саветом евроатлантског партнерства, који је требало да представља нови безбедносни форум за унапређено и оперативније партнерство. Тако је евроатлантско партнерство успостављено на два стуба: програму ПзМ, који је усмерен на претежно војне активности и Савету за евроатлантско партнерство, који је базиран на редовном дијалогу и консултацијама о политичким и безбедносним темама.

Како једна држава може приступити ПзМ?

Држава која је заинтересована да приступи ПзМ упућује захтев НАТО, на основу ког Северноатлантски савет доноси одлуку да ли ће формално позвати ту државу да приступи. Позвана држава је обавезна да потпише Оквирни документ, чиме добија статус државе учеснице. Текст овог документа је стандардан, не подлеже преговарању, нити производи међународно-правно дејство, па самим тим не подлеже ни ратификацији.

Држава учесница, међутим, преузима извесне политичке обавезе, као што су заштита основних слобода и људских права, придржавање начела међународног права, уздржавање од претњи или стварне употребе силе против других суверених држава, поштовање граница и решавање проблема мирним путем. Држава се такође, још једном обавезује да ће поштовати основне обавезе које проистичу из Повеље УН, Универзалне повеље о људским правима, Завршног документа из Хелсинкија и међународних споразума о контроли наоружања.

Следећи кораци до формализације и дефинисања учешћа државе у ПзМ јесу: достављање Презентационог документа, израда и достављање *Индивидуалног програма партнерства*, којим се прецизирају изабране активности из каталога *Радног плана евроатлантског партнерства*. Са почетком примене ИПП, приступање државе је формализовано, а даљи ток њеног учешћа зависи од нивоа амбиције да користи могућности које ПзМ пружа. Такав ниво амбиције одређује и одлуку о закључењу Споразума о безбедности информација и Споразума о статусу снага.

До сада су се позиву да приступе ПзМ одазвале 33 државе, а свој интерес и корист од чланства у овом програму препознале су традиционално неутралне државе, попут Швајцарске, као и чланице ЕУ које нису и чланице НАТО: Аустрија, Шведска и Финска.

Са чланицама ПзМ, Русијом и Украјином, од 1997. године развијени су специјални односи, који се данас одвијају кроз Савет НАТО-Русија и Комисију НАТО-Украјина.

Шта је до сада постигнуто у сарадњи између Србије и НАТО-а?

Први облици сарадње Србије (као бивше републике СФРЈ) датирају још од времена Резолуције Информбироа, 1948. године, када је СФРЈ, заједно са Грчком и Турском формирала Трећи балкански пакт и у ствари успоставила савезнички однос са две чланице НАТО. Овај савез трајао је две године, до смрти Стаљина 1953. године, када се процес приближавања НАТО-у прекида. СФРЈ је 1951. године приступила америчком Програму помоћи за узајамну одбрану, примивши тада значајну количину оружја и војне опреме. Официри ЈНА школовали су се и похађали обуку у државама чланицама НАТО.

Након краја хладног рата и распада СРФЈ, СРЈ се нашла у међународној изолацији, а ни након закључења Дејтонског споразума није била заинтересована за успостављање партнерских односа са НАТО. Чињеница да је 1999. године због политике Слободана Милошевића на Косову и Метохији, Србија била бомбардована од стране НАТО и данас оптерећује и чини специфичним њен однос са НАТО.

Након демократских промена 2000. године, спољна политика наше земље је била усмерена на излазак из међународне изолације и повратак у УН, ОЕБС и СЕ и приближавање ЕУ, али све до 2002. године није било иницијативе и правцу приступања ПзМ.

2003. године поднет је званичан захтев за пријем у програм ПзМ. Позив није уследио због недовољне сарадње са МКТ у Хагу, али је покренут посебан програм за СЦГ - *Прилагођени програм сарадње*. Од 2004. године Војска Србије учествовала је на неколико војних вежби са оружаним снагама држава чланица НАТО.

Република Србија је позвана да приступи ПзМ на Самиту НАТО у Риги 29. новембра 2006. године, заједно са БиХ и ЦГ. Председник Србије Борис Тадић потписао је 14. децембра исте године Оквирни документ, чиме је Србија и формално постала чланица ПзМ. Министар спољних послова представио је у септембру 2007. године Презентациони документ о циљевима Републике Србије у ПзМ, у коме се каже да ће Србија у њему учествовати у складу са својим економским, финансијским, људским, материјалним и осталим могућностима.

Србија са НАТО има закључен **Споразум о транзитним аранжманима** којим се утврђује статус снага НАТО, као и држава које доприносе операцијама, приликом њиховог преласка преко територије Србије. Споразум је закључен 2005. године, али још увек није у оперативној примени.

На основу Споразума, који је закључен између Министарства одбране и НАТО, у Београду је, у згради Министарства одбране, 18. децембра 2006. године отворена **НАТО војна канцеларија за везу**. За функционисање Канцеларије одговорна је Команда НАТО здружених снага у Напуљу. Надлежности Канцеларије се састоје у примени Споразума о транзитним аранжманима, пружању подршке снагама НАТО и ЕУФОР ангажованим у региону, подршка реформи одбране и сарадњи у области јавне дипломатије.

Међународне снаге на КиМ, КФОР представљају највећу мисију подршке миру на

тлу Европе, под командом НАТО и мандатом УН. Сарадња Војске Србије и КФОР одвија се практично спровођењем једновремених патрола дуж административне границе са КиМ. Циљ им је контрола и сузбијање криминалних активности. У току 2006. године било их је 226, а уједно је спроведен и значајан број војних вежби.

Допринос Алијансе реформи система одбране Србије огледа се и у **поверљачким фондовима ПЗМ**. До сада су покренута два таква фонда: један намењен уништавању противпешадијских мина и други за преквалификацију вишка војног кадра.

Од 2002. године Србија има статус посматрача у **Парламентарној скупштини НАТО**, а од маја 2007. године одобрен јој је статус придруженог члана и од тада делегацију Народне скупштине Републике Србије чини пет представника и пет заменика. У својству придруженог члана Србија може да учествује у раду комитета и подкомитета, као и на пленарним сесијама, на којима може да предлаже резолуције и амандмане. Међутим, у том статусу Србија не може да гласа о извештајима, резолуцијама или да учествује у избору руководства НАТО Парламентарне скупштине.

Данас ни једна држава, па ни Србија, не може самостално да одговори на изазове, ризике и претње сопственој и безбедности својих грађана. Србија се налази у процесу свеукупне друштвене транзиције, која подразумева и реформу сектора безбедности. Суочава се са решавањем статуса своје јужне покрајине и начин тог решавања у великој мери одређује будући обим и интензитет сарадње са НАТО.

Наредни кораци у овој сарадњи, како је до сада планирано треба да буду: закључење Споразума о безбедности информација (који не обавезује стране да размењују информације, већ регулише начине заштите, дистрибуције и чувања онда када до размене података дође) и успостављање државне мисије Србије при НАТО у Бриселу (чиме би се омогућило заступање интереса Србије у многобројним комитетима Алијансе и евроатлантског партнерства).

■ Европска унија

„Све регионалне организације за сарадњу у Европи настале су непосредно након Другог светског рата, или нешто касније. Међутим, ниједна од њих није постала толико политички утицајна и економски значајна, колико је то данас Европска унија. Европска унија, која данас обухвата 27 европских држава, посебна је творевина, каквој нема поређења у историји. У другој половини XX века и почетком овог, Унија је остварила оно што бројни европски освајачи нису успели – политички и економски је објединила већи део европског континента. По областима које обухвата или регулише – од пољопривредне политике, трговине, транспорта до питања спољне политике, одбране, правосуђа и многих других, ЕУ подсећа на „супердржаву“ – на организацију коју неки пореде са „постмодерним царством“ које у свом окриљу окупља европске „нације-државе“. Али то модерно царство није оригинално само по чињеници да нема цара или да су у њега удружене демократске, суверене државе. Оно је необично и по томе што се ради о првој заједници држава у људској историји које су се објединиле сасвим добровољно и мирољубивим путем. ЕУ представља „најоригиналнији политички изум нашег доба.“ Др Душко Лопандић

Идеја европског уједињења

Идеје о уједињеној Европи јављале су се у различитим облицима током историје. Сукоби и трагедије европских држава у Првом и Другом светском рату подстакли су многе дипломате и политичаре с почетка 20. века на размишљање и тражење решења за уједињење држава на европском континенту, које би допринело миру и благостању европских народа. Француски министар спољних послова Роберт Шуман је 9. маја 1950. године изложио амбициозан план да се виталне индустрије угља и челика Француске и Савезне Републике Немачке удруже у организацију отворену свим европским демократијама. Циљ тог плана је био да се помире европске земље које су претходно биле у рату и да се омогући евентуална европска федерација. Шест земаља - Белгија, Савезна Република Немачка, Француска, Луксембург, Италија и Холандија – потписало је 1951. године у Паризу уговор којим је основана прва од три европске заједнице - Европска заједница за угљ и челик. Чињеница да је овај подухват за првих пет година увећао трговину угљем и челиком за 129%. навела је шест земаља чланица да исти принцип примене на целокупну привреду. Шест година касније, на истом принципу потписани су уговори у Риму, којима су основане Европска економска заједница (ЕЕЗ) и Европска заједница за атомску енергију (ЕУРОАТОМ). Непосредни циљеви Римских уговора били су стварање царинске уније, укидање квота и осталих ограничења трговине између земаља чланица и омогућавање слободног кретања људи, услуга и капитала.

Институције и одлучивање у ЕУ

Функционисање ЕУ данас није замисливо без доброг функционисања њених чланица, као правних држава на којима почива цела конструкција Уније, која у првом реду представља заједницу националних администрација и правних система на коју је пренесен (трајно или привремено, у потпуности или делимично) део националних суверенитета).

Од 1. јануара 2007. године када су примљене Бугарска и Румунија, Европску унију чини 27 земаља. Свеукупно, близу 500 милиона људи живи на простору Уније. Владе земаља чланица одржавају редовне састанке на свим нивоима да би организовале и уредиле све аспекте заједничког живота у европској породици народа. **Политиком компромиса, узајамног уважавања и толеранцијом** оне су то успешно учиниле у многим сферама од заједничког интереса и значаја. Ниједна земља нити влада Европске уније не могу бити третиране другачије од осталих у смислу права и обавеза, али свакако постоје разлике у погледу величине, снаге и утицаја. Тела и институције Европске уније, али и саме земље чланице, обезбеђују да се сви придржавају „**правила европске игре**”, да се избегну дискриминација и неједнакост, уважавају разлике и поштују закони.

Европски Савет - управљање

Европски савет према Уговору о ЕУ (1992.) „даје смернице потребне за развој ЕУ и одређује опште политичке циљеве ЕУ”. Европски савет у правном смислу није тело ЕУ, већ скуп на највишем нивоу представника држава чланица (самит ЕУ). Настао је кроз дугогодишњу праксу међудржавног договарања, а први пут је званично поменут у тзв. *Јединственом европском акту* 1986. године (допуна Уговора из Рима 1957.) којим се омогућава стварање заједничког тржишта, јача улога Европског парламента и унапређује поступак одлучивања унутар Савета министара ЕУ (уведено је правило одлучивања квалификованом већином). Уводе се и нове области сарадње, а створени су и темељи сарадње земаља чланица у области спољне политике. Председници држава или влада земаља чланица ЕУ састају се најмање два пута годишње како би размотрили сва кључна питања значајна за ЕУ. Закључци са оваквих састанака објављују се у виду саопштења и имају улогу смерница за рад институција ЕУ.

Европска комисија – осмишљавање и примена закона

Европска комисија је најважнија извршна институција ЕУ. Даје предлоге одлука и „европских закона”, које представља Савету Европске уније, спроводи их и надзире на читавој територији ЕУ. Спроводи оснивачке уговоре ЕУ и обезбеђује остваривање интереса ЕУ.

Тренутно има 27 чланова односно комесара. Чланови Комисије се бирају на период од пет година и сваки комесар има свој ресор. Иако чланове Комисије предлаже Влада

државе чланице ЕУ, они у свом раду нису везани за своју Владу него своје дужности извршавају у општем интересу заједнице. Сагласно својој независној позицији комесари не смеју примати инструкције од својих Влада нити смеју бити ангажовани на другој професионалној активности, било плаћеној било неплаћеној. Председника бирају највиши представници Влада земаља чланица који су заступљени у Европском савету, а након тога избор се потврђује у Европском парламенту.

Савет Европске уније - Савет министара – доношење одлука

Савет ЕУ је најважније тело ЕУ, које има законодавне и извршне надлежности. Чине га министри спољних послова или други министри земаља чланица, у зависности од тога која је област на дневном реду, који доносе одлуке ради остваривања циљева постављених Уговором о оснивању ЕУ, доносе прописе, усаглашавају економске политике и др. Одлуке се доносе једногласно или квалификованом већином (глас државе је одређен бројем њених становника - за изгласавање неке одлуке потребна су најмање 62 гласа од укупно 87 гласова у Савету). Састанци Савета одржавају се једном месечно, али се по потреби могу сазвати и ванредно. Најважније одлуке се доносе на састанцима министара спољних послова (Савет за опште послове) и министара за економију и финансије (ЕКОФИН).

Европски парламент – обликовање политике

Грађани земаља чланица могу директно утицати на политику Европске уније, баш као и у својим сопственим земљама, путем избора посланика за Европски парламент. Грађани непосредно бирају чланове на пет година. Последњи избори одржани су 2004. Улога Европског парламента последњих година постала је веома значајна. Од 1993. године могуће је чак одбацити законске предлоге у областима као што су култура, образовање, здравство, заштита потрошача, заштита истраживања и заштита животне средине. Он учествује у доношењу прописа путем саодлучивања са Саветом ЕУ, именовању и разрешењу чланова Комисије ЕУ, у доношењу годишњег буџета и врши надзор у току његове реализације. Европски парламент је представничко тело близу 500 милиона становника ЕУ. Тренутно има 626 посланика, али због недавног проширења ЕУ новим чланицама, овај број је повећан на 732. Посланици се у Европском парламенту групишу у зависности од програмске или идеолошке блискости, а не према националној припадности. Седиште Европског парламента је у Стразбуру (Француска), иако се све већи број ванредних заседања одржава у Бриселу.

Суд Правде европских заједница – спровођење правде

Суд Правде европских заједница осигурава да се свако повинује европским законима. То је једини овлашћени тумач одредаба оснивачких уговора ЕУ. Он одлучује о случајевима које подносе државе чланице, институције ЕУ, као и правна и физичка лица. Има 27 судија и 8 независних адвоката. Седиште му је у Луксембургу.

Европска унија - уговори, структура, историјски развој

1952.	1958.	1967.	1993.	1999.	2003.	?
		ЕЗ - Европска заједница...	ЕВРОПСКА УНИЈА (ЕУ)			
	Европска заједница за угљ и челик (ЕЗУЧ)					
	Европска економска заједница (ЕЕЗ)	Европска заједница (ЕЗ)				
		Европске заједнице: ЕЗУЧ, ЕЕЗ (ЕЗ, 1993), Еуратом	Правосуђе и унутрашњи послови	Полицијска и правосудна сарадња у кривичним предметима		
			Заједничка спољна и безбедносна политика (ЗСП)			
		Еуратом (Европска заједница за атомску енергију)				
Париски уговор	Римски уговори	Уговор о спајању	Уговор из Мастрихта	Уговор из Амстердама	Уговор из Нице	Европски устав
„СТУБОВИ ЕУ” - Европске заједнице (ЕЗ, Еуратом), Заједничка спољна и безбедносна политика (ЗСП), Полицијска и правосудна сарадња у кривичним предметима						

Области сарадње - три стуба

Европска унија је резултат давнашњих визија и тешког и стрпљивог рада људи са снажним уверењем да се, уз све разлике, може живети заједно. Не постоји нити један регион у свету у којем су државе одлучиле да добровољно део свог суверенитета пренесу на виши наднационални ниво као што су то учиниле државе Европе оснивајући Европску унију.

ЕУ није само облик економске сарадње, него обухвата политичку интеграцију њених чланица у питањима као што су спољна политика, унутрашњи послови, правосуђе, па чак и заједничка одбрана. Уговором о Европској унији (Мастрихт) уведена су три стуба на којима почива Европска унија. Први стуб чине Европске заједнице и он има наднационални карактер. Други и трећи стуб чине заједничка спољна и безбедносна политика и сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова, а правни односи у њима имају међувладин карактер. То практично значи да је свака чланица ЕУ задржала право да сама одлучи до ког нивоа ће се у свом делању прилагодити потреби заједничког деловања са другим земљама Европске уније. Европске заједнице, које су постојале и до 1992. године, чине I стуб, док су II и III стуб новостворени 1992. године. Сва три стуба имају исте органе, али различите надлежности, а самим тим и ти органи заједнице имају различита овлашћења.

I стуб: Европске заједнице

Основ првог стуба чине Јединствено тржиште, Царинске уније, Економска и монетарна унија и политике ЕУ. Европске заједнице имају за циљ да омогуће економски развој, висок ниво запошљавања, социјалну заштиту, једнакост мушкараца и жена, конкурентност, заштиту животне средине, подизање нивоа и квалитета живота, економску и социјалну сарадњу. Европска унија има сопствени буџет, чији нацрт припрема Европска комисија у консултацијама са земљама чланицама и предлаже га Савету министара. Након усвајања у Савету, предлог се доставља Европском парламенту на усвајање. Буџет се финансира из доприноса земаља чланица, а његова висина се утврђује као проценат од БДП. За период од 2006. до 2013. године, то представља 1% од БДП сваке државе чланице.

Наднационални карактер Европске заједнице огледа се у независности њених органа и могућности већинског одлучивања у свим органима. Приликом усвајања правних прописа Европске заједнице Комисија има право иницијативе, у Савету се гласа углавном квалификованом већином, Европски Парламент има активну улогу, а Суд правде кроз пресуде даје јединствено тумачење комунитарног права. Комунитарно право представљају правни прописи Европских заједница и оно се назива *Acquis communautaire* (Тековине заједнице).

II стуб: Заједничка спољна и безбедносна и Заједничка безбедносна и одбрамбена политика ЕУ (ЦФСП/ЕСДП)²

Заједничка спољна и безбедносна политика има међувладин карактер. Она је уведена Уговором о ЕУ (Мастрихт) и има за циљ да усклади спољну и безбедносну политику држава чланица, како би ЕУ могла јединствено да делује на спољнополитичком плану.

Пет главних циљева Заједничке спољне и безбедносне политике су:

- да чува заједничке вредности и основне интересе Уније;
- да обезбеди сигурност Уније;
- да сачува мир и допринесе међународној безбедности;
- да промовише међународну сарадњу;
- да развија демократију и владавину права, укључујући и људска права.

² CFSP/ESDP – Common Foreign and Security Policy/ European Security and Defence Policy

Европска унија у оквиру ове политике усваја заједничке стратегије за односе са државама и међународним организацијама, резолуције, декларације и друга документа о спољнополитичким и безбедносним питањима значајним како за саму Унију, тако и оних која су значајна на глобалном плану.

Државе чланице су задржале право вета што значи да се одлуке у овој области могу донети само једногласно. Документа и одлуке из ове политике не спадају у комунитарно право и Суд правде нема надлежност да одлучује о њима.

Савет министара и Европски савет су надлежни за вођење ове политике, док се Комисија и Европски парламент само обавештавају и у креирању те политике могу учествовати на ограниченим начину (Парламент може постављати питања, давати препоруке Савету и он одржава годишњу дебату о имплементацији ове политике).

Европска безбедносна и одбрамбена политика (ЕБОП) - функционише у оквиру Заједничке спољне и безбедносне политике ЕУ, али има и своју специфичну структуру, битну за њено оперативно функционисање, коју чине:

- Политичко-безбедносни комитет (ПССЦ) који чине амбасадори земаља чланица задужени за ЕСБП и ЕБОП.
- Високи представник за спољну и безбедносну политику ЕУ, који је уједно и генерални секретар Савета (учествује у креирању, припреми и спровођењу одлука Савета, у име Савета може да преговара са другим земљама и међународним организацијама);
- Војни комитет ЕУ (представници националних начелника генералштабова);
- Комитет за цивилне аспекте управљања кризама (CivCom).

Састанци Европског савета и Савета министара одбране ЕУ су кључни за обликовање и реализацију ове политике ЕУ. У оквиру Генералног секретаријата ЕУ су поред цивилних, ангажовани и војни представници. Постоји и тзв. „Центар за праћење стања” (*Situation centre*), али ЕУ још нема оперативни главни штаб, (у смислу у ком то постоји у НАТО) који би био задужен за планирање и вођење војних операција.

Стратегија европске безбедности усвојена је на састанку Савета ЕУ у Бриселу, 12-13. децембра 2003. године и представља највиши израз самосталне безбедносне политике, одвојене од политике НАТО, али са прецизно дефинисаним односима, тако да не доводи у питање евроатлантско партнерство. Стратегија је израђена са намером да ЕУ омогући ефикасније суочавање са новим изазовима, ризицима и претњама безбедности. Првенствено је усмерена ка: изградњи ефикасног мултилатерализма, у сарадњи са УН, борби против тероризма, стратегији према Блиском Истоку и јасној политици према текућим и евентуалним кризама у Европи. Садржи три целине: 1) безбедносно окружење; 2) глобалне циљеве; 3) инструменте за управљање кризама и превенцију сукоба. Усвајање нове ревидиране стратегије очекује се крајем ове године.

Према тексту новог Реформског уговора, ЕУ више неће бити само политичка и економска унија него ће постати и војно-одбрамбени пакт. У првом реду, Европска унија би требало да добије експлицитан међународни субјективитет, односно постане правно лице, што до сада није био случај (до сада су статус правног субјекта имале само Европске заједнице, као уже компоненте ЕУ). Док је досадашња Европска унија била заснована на подели између заједничке спољне и безбедносне политике (тзв. други стуб сарадње) и спољних економских односа ЕУ (тзв. први стуб сарадње), односно на два различита уговора, са евентуалним усвајањем Лисабонског споразума та подела ће се добрим делом укинути. Лисабонски уговор предвиђа низ сасвим нових одредаба, попут клаузуле о узајамној помоћи за случај војне агресије против једне од држава чланица. Проширен је број тзв. „задатака из Петербурга” (тј. деловања

Војне и цивилне мисије ЕУ у свету

ЕБОП операције

- Прва цивилна мисија ЕУ и прва ЕБОП мисија уопште
- Полицијска мисија ЕУ у БиХ, од 1. I 2003.
- Прва војна мисија ЕУ, *Concordia*, у Македонији, 31. III – 15. XII 2003.
- Прва војна ЕУ мисија, ван Европе, *Artemis*, у ДР Конгу, 15. VI – 1. IX 2003.
- Текуће ЕБОП операције на Западном Балкану**
- Војна мисија *ЕУФОР Албанија*, у БиХ, од 2. II 2004.
- Полицијска мисија ЕУ у БиХ (ЕУПМ), од 1. I 2003.
- Тим за планирање ЕУ на Косову и Метохији, од 10. X 2006.
- Завршене ЕБОП операције на Западном Балкану**
- Војна операција *Concordia*, у Македонији, 31. III – 15. XII 2003.
- Полицијска мисија *ЕУ Proxima*, у Македонији, 15. XII 2003 – 14. XII 2005.
- Саветодавни полицијски тим ЕУ, *ЕУПЛАТ*, у Македонији, 14. XII 2005 – 14. I 2006.

Актуелне ЕБОП операције - Азија

- Полицијска мисија ЕУ, на Палестинским територијама (ЕУПОА ЦОППС)
- ЕУ мисија на граничном прелазу Рафа, на Палестинским територијама (ЕУВАМ Рафа)
- ЕУ мисија владавине права у Ираку (ЕУЈУСТ ЛЕХ)
- Полицијска мисија ЕУ у Киншаси (ДР Конго) (ЕУПОЛ Киншаса)
- Полицијска мисија ЕУ, у Авганистану
- Актуелне ЕБОП операције – Африка**
- ЕУ мисија реформе сектора безбедности у ДР Конгу (ЕУСЕЦ ДР Конго)
- ЕУ Подришка мисији Афричке уније, АМИС II (Дарфур)
- Војна мисија ЕУFOR Tchad/RCA
- ЕБОП операције – завршене**
- ЕУ мисија владавине права у Грузији (ЕУЈУСТ Themis), 16. VII 2004 - 14. VII 2005.
- Посматрачка мисија у Аћеу, Индонезија (АММ), 15. IX 2005 – 15. XII 2006.
- ЕУ мисија у ДР Конгу, током трајања избора 2006. г (ЕУFOR RD Congo) 25. IV – 30. XI 2006.

у мировним операцијама), затим је уведена тзв. „клаузула солидарности” међу чланицама (за случајеве терористичког напада или великих несрећа), формирана је *Европска агенција за наоружање, истраживања и војне капацитете*, а предвиђена је и могућност тзв. „сталне структурне сарадње” у питањима одбране између мањег броја држава чланица ЕУ, које су за то заинтересоване и спремне.

III стуб: Сарадња у унутрашњим и пословима правосуђа (Justice and Home Affairs - ЈНА³)

Ова врста сарадње уведена је Уговором о Европској унији. Она обухвата судску сарадњу између држава чланица ЕУ у цивилним и кривичним предметима - царинску и полицијску сарадњу.

Циљеви ове сарадње су:

- успостављање безбедности на територији ЕУ;
- борба против расизма и нетрпељивости према странцима, тероризма, трговине људима, кривичних дела против деце, трговине дрогом и оружјем, корупције и преваре.

Правне инструменте Савет доноси једногласно. Уговор из Нице уводи могућност гласања квалификованом већином за одређена питања из овог стуба, која су комунитаризована Уговором из Амстердама, као што су слобода кретања лица и одређени аспекти сарадње у области правосуђа.

Савет има одлучујућу улогу, док Комисија има право иницијативе. Европски парламент има консултативну улогу и то само у одређеним случајевима.

Уговор из Амстердама поново је устројио сарадњу у области правосуђа и унутрашњих послова и за циљ поставио успостављање територије ЕУ као територије слободе, безбедности и правде за све грађане/ке Уније. На иницијативу неких држава чланица он уводи „шенгенску територију” са циљем успостављања потпуне слободе кретања грађана/ки на територији ЕУ.

Шенгенски споразум је један од најзначајнијих докумената потписаних у овој области.

Основни циљ Споразума је уклањање контроле на унутрашњим границама држава потписница ради неометаног протока људи. Поред уклањања контрола на међусобним границама, Споразум предвиђа установљавање јединствених стандарда за улазак држављана трећих држава на територију држава потписница, издавање јединствених улазних виза за све државе потписнице и заједничко формулисање политике азила, те интензивнију сарадњу националних полиција и правосудних органа.

Врло значајна достигнућа на пољу правосуђа и унутрашњих послова су и формирање EUROPOL и EUROJUST. Основни задатак Еуропол-а је пружање помоћи националним полицијским службама у истрагама криминалних радњи на територији више држава чланица. Еуројуст је Европска правна служба са седиштем

у Хагу чији је задатак координација истрага криминалних појава на међународном нивоу. Уз Европски налог за хапшење који се примењује од 2004. године и који омогућава изручење криминалаца који се крију у иностранству на једноставан начин, ове институције доприносе ефикаснијој борби против криминала и тероризма у Унији.

Врсте одлука у ЕУ

Први стуб Европске заједнице	Други стуб Заједничка спољна и безбедносна политика	Трећи стуб Полицијска и правосудна сарадња у кривичним предметима
<p>Обавезујућа акта:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● уредбе ● директиве ● одлуке <p>Необавезујућа акта:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● препоруке ● мишљења 	<ul style="list-style-type: none"> ● заједничке стратегије ● заједнички ставови ● заједничке акције 	<ul style="list-style-type: none"> ● заједнички ставови ● оквирне одлуке ● одлуке ● конвенције

Лисабонски уговор

Лисабонски уговор је потписан 13. децембра 2007. године, на основу споразума о реформском уговору ЕУ, који је већ био постигнут на Самиту у Лисабону 19. октобра 2007. Како би ступио на снагу до наредних избора за Европски Парламент, односно до јуна 2009. године, потребно је било да га ратификују све државе чланице. Овај уговор у највећој мери представља „прочишћену” верзију Устава ЕУ, одбаченог на референдумима у Француској и Холандији 2005. Нацрт Уговора о Уставу (УоУ) је чинио нови и врло обиман текст, који је требало не само да измени, него да у потпуности укине и замени све раније уговоре о ЕУ и ЕЗ (од Уговора из Рима до Уговора из Нице). С друге стране Уговор о Реформи (УоР) се враћа старој традицији *амандмана* на претходне уговоре, који остају валидни. Уговор о реформи се у ствари састоји од два уговора – од Уговора о ЕУ (који представља амандмане на досадашњи Уговор о ЕУ) и од Уговора о функционисању ЕУ. Овим другим уговором, мења се досадашњи назив Уговора о оснивању Европске заједнице, чиме је требало дефинитивно, у правном смислу најзад укинути постојање и назив Европске заједнице (који је у свакодневној пракси већ био напуштен). У целини, може се истаћи да су предлози из уговора представљали озбиљан напор да се Европска унија додатно трансформише у политичку заједницу земаља које деле „заједничку

судбину”. У области спољних односа, Унија је требало да делује много конзистентније и јасније, а круг њених активности био би даље проширен. Међутим, у условима одбацивања Лисабонског уговора на референдуму у Ирској, па тиме и новог застоја, није сигурно да ли ће, и када, овај правни инструмент реформе Уније ступити на снагу.

Шта је практично требало да донесе Лисабонски уговор?

1. Унија добија свог председника уместо садашњег ротирајућег председавајућег, односно поједине државе ЕУ које су се на том месту смењивале на 6 месеци. Председника ЕУ ће бирати премијери и председници држава чланица на 30 месеци.
2. ЕУ добија и свог министра спољних послова (званично остаје назив Високи представник за спољне послове и безбедност), а спајаће функцију која већ постоји под тим називом и функцију комесара за спољне послове.
3. Смањује се број европских комесара са 27 на 15, тако да од 2014. више неће свака држава чланица имати свог представника у Европској комисији – једна трећина ће увек морати да чека свој ред, а остале ће га имати на по пет година.
4. Смањује се и број посланика у Европском парламенту, на укупно 751, односно од 6 до највише 96 за сваку земљу.
5. Уводи се правило двоструке већине за гласање у Савету министара: одлука се може донети само уколико се за њу изјасни 55 одсто представника земаља чланица, који истовремено представљају 66 одсто укупног становништва ЕУ. Нови систем гласања ће се примењивати тек од 2014. године, са прелазним периодом до 2017. године, а у документ је увршћен и такозвани компромис из Јањине, који земаљама ЕУ омогућава да, под одређеним условима и на одређено време, замрзну одлуке ЕУ.
6. Међу најважнијим изменама су и веће надлежности за националне парламенте који стичу право да зауставе нацрт неког закона, улажући такозвани „наранџасти картон” као приговор.
7. Европска унија добија статус правног лица.
8. Уводи се „излазна клаузула”, која омогућава државама чланицама да иступе из Уније.

Уколико наведени предлози које садржи УоР буду и усвојени, након завршетка процеса ратификације у свих 27 земаља, може се очекивати да ЕУ постане процедурално и суштински још ефикаснија. Ово ће несумњиво отворити врата и за брже проширење Уније на Западни Балкан.

Бити грађанин/ка ЕУ

Појам „грађанин/ка Европе” установљен је Мастрихтским уговором из 1992. године у коме се каже да свака особа која има држављанство државе чланице ЕУ је аутоматски и грађанин/ка ЕУ, с тим што задржава држављанство своје земље.

На особе које имају овај статус преноси се:

- право да се слободно крећу на територији Уније;
- право да бирају и да буду бирани на локалним изборима и на изборима за Европски Парламент у земљи чланице у којој имају стални боравак под истим условима као и њени грађани/ке;
- право на заштиту дипломатско конзуларних органа било које земље чланице Уније на територији треће земље;
- право подношења петиције Европском парламенту;
- право обраћања Омбудсману.

Проширења ЕУ

Проширење ЕУ једно је од кључних питања од кога зависи будућност Старог континента. С једне стране, проширење нуди историјску могућност да се окончају вештачке поделе које су раздвајале и раздвајају Европу. С друге стране, над политиком проширења непрестано лебди питање - где су границе Европе и како их одредити?

Проширење има политички, економски и културни значај. Политички, јер се ширењем Европе шири и простор мира и стабилности и тиме повећава безбедност континента. Економски, јер се проширењем ствара огромно тржиште које у овом тренутку има око 500 милиона потрошача са израженом куповном моћи и огромним потенцијалима. Културни, јер се рушењем унутрашњих граница и слободним кретањем људи шири европски културни простор чија је суштина у слагању различитости, размени идеја и бољем разумевању.

Од настанка 1957. године, када је оснивају Француска, Немачка, Италија, Белгија, Холандија и Луксембург, заједница је имала пет проширења:

1973. - Велика Британија, Ирска и Данска

1981. - Грчка

1986. - Шпанија и Португалија

1995. - Аустрија, Шведска и Финска

2004. - Кипар, Малта, Пољска, Чешка, Словачка, Словенија, Мађарска, Естонија, Летонија и Литванија.

2007. - Румунија и Бугарска.

Последње проширење увело је у Унију и државе које су, доскора, биле са друге стране „гвоздене завесе”, са потпуно различитом политичком, економском и социјалном организацијом друштва. Припреме које морају да изврше потенцијалне чланице су огромне и захтевају политички и друштвени консензус и велике дугогодишње напоре свих делова друштва.

Услови за чланство

Препознајући аспирације младих демократија у Централној и Источној Европи, Европска унија је у Копенхагену 1993. године јасно указала на европску будућност ових земаља, али је и дефинисала основне критеријуме за отпочињање процеса пријема, међу којима су најзначајнији:

- ПОЛИТИЧКИ - Постојање стабилних институција које гарантују демократију, владавину права, људска права и поштовање и заштиту мањина;
- ЕКОНОМСКИ - Постојање активне тржишне привреде која је способна да издржи притисак конкуренције и деловање закона тржишта унутар Уније;
- ПРАВНИ - Способност за преузимање обавеза које проистичу из чланства, односно, усвајање *Acquis communautaire* (Тековине заједнице).

Да би се институције неке државе могле сматрати стабилним, потребно је да испуњавају захтев функционалности, тј. да поседују механизме за несметан и нормалан рад државних институција. Највише проблема забележено је у функционисању локалних самоуправа, углавном због изразито централизованих система, наслеђених из претходног периода. Значајни проблеми, по правилу у свим земаљама које су приступале или још увек приступају ЕУ, су забележени у функционисању судства, али су бележени и системски недостаци, који су онемогућавали потпуну независност правосуђа. Проблем је, у свим овим државама, без изузетака, била исполитизована и неефикасна администрација. Како би се задовољио критеријум владавине права, неопходно је да се институције крећу у оквирима Уставом делегираних овлашћења и да не задиру у уставна и законска овлашћења других институција. Да би Парламент био ефикасан, неопходно је обезбедити пуну партиципацију опозиционих снага у функционисању Парламента, као и опште, слободне и фер изборе, што уједно представља и предуслов за постојање демократије. Битан елемент изграђености институција, који обезбеђује демократију и владавину права јесте и демократска цивилна контрола над сектором безбедности, где су многе земље Источног блока имале доста проблема, нарочито у погледу контроле рада тајних служби.

Услед специфичности ситуације на Западном Балкану, копенхагенски политички критеријуми проширени су „допунским условима” за државе овог региона: сарадња са МКТ у Хагу, који није потребно додатно елаборирати јер је недвосмислен, и регионална сарадња. Основни задатак свих држава на подручју Западног Балкана јесте билатерално разрешење граничних спорова, закључење и имплементација Споразума о слободној трговини, успостављање сарадње у областима енергетике, транспорта и другим областима од заједничког интереса. Постављени су и посебни услови везани за избега и расељена лица, пре свега питање реадмисије.

Помоћ ЕУ земаљама у процесу приступања:

Некадашње земље Источне Европе успеле су да модернизују своја друштва, да учврсте демократију и поштовање људских права, као и да поправе стандард становништва и конкурентност привреда. Ово је постигнуто и значајном финансијском помоћи коју је ЕУ пружала током више од деценије државама које су изразиле жељу да јој се придруже. Из буџета ЕУ је, на пример, у току десетак година одобрено око 28 милијарди евра бесповратне помоћи (не рачунајући остале кредите и приватне инвестиције) за модернизацију нових чланица ЕУ.

■ Србија и ЕУ

Процес стабилизације и придруживања

Билатерални односи Србије са ЕУ су укључени у шири оквир регионалне политике Уније према земљама „Западног Балкана”, односно Југоисточне Европе. Политика ЕУ према пет земаља Западног Балкана (Албанија, БиХ, Хрватска, Македонија и СРЈ) је од средине 1999. године добила назив „Процес стабилизације и придруживања – ПСП”. „Процес стабилизације и асоцијације/придруживања са земљама Југоисточне Европе” представља разрађену и иновирану верзију приступа, који је Европска унија дефинисала након закључења Дејтонског/Париског споразума (крај 1995. и почетак 1996. године) према земљама бивше Југославије и Албанији.

ПСП је замишљен као институционално краћи пут за придруживање Унији, које се сада може остварити у једном кораку (закључењем „Споразума о стабилизацији и придруживању - СПП”), а не у два правно-уговорна корака, као раније (прво Споразум о трговини и сарадњи, па Споразум о асоцијацији). При томе, начело „политичког условљавања” се примењује систематски, путем „мониторинга”, односно периодичних извештаја које припрема Комисија ЕУ, а усваја Савет ЕУ.

Шта нас даље очекује у процесу приступања ЕУ?

Парафирањем Споразума о стабилизацији и придруживању, као и његовим потписивањем Србија улази у нову фазу односа са ЕУ. Први пут ови односи ће функционисати на уговорној бази, а Србија добија статус државе придружене ЕУ. Она се потписивањем и ратификацијом овог Споразума обавезује на постепено усклађивање законодавства са правним тековинама Европске заједнице (*acquis communautaire*), као и на његову доследну примену. Усклађивање законодавства и спровођење закона ће се одвијати према програму који ће бити усаглашен између Европске комисије и Србије, а читав процес ће бити под строгим мониторингом ЕУ.

У редоследу потеза, Споразум о стабилизацији и придруживању се потписује после позитивне оцене Студије о изводљивости коју је Србија добила у пролеће 2005. године. После његове ратификације и ступања на снагу, следи спровођење које ће се догађати под будним оком органа задужених да надзиру и контролишу поступак придруживања.

Након испуњења услова из ССП државу кандидата очекује подношење

молбе - кандидатуре за приступање Унији. После тога почиње процес преговора о приступању који, у овом тренутку, представља преговарачки корпус од 35 поглавља. Савет ЕУ доноси одлуку о почетку преговора, на конференцији влада држава чланица, које се одржавају сваке четири године (последња је била 2004. године, а нова се одржава у току 2008.). Уколико се закључи да је држава спремна да стекне статус кандидата, преговори о приступању могу да започну у року од 6 месеци. Преговоре води Председништво ЕУ, у име држава чланица и у сарадњи са Европском комисијом. По завршетку преговора и израђеног нацрта текста Уговора, који морају да одобре Савет и Парламент ЕУ, приступа се потписивању. Уговор ступа на снагу када га ратификују све државе чланице и држава кандидат. Држава кандидат, осим ратификације може да спроведе и референдум, уколико је овакав инструмент ратификације предвиђен уставним уређењем.

Институционални механизми којима Србија примењује ССП - нова координациона тела у процесу приступања ЕУ

У циљу што боље припреме читавог друштва, а нарочито администрације за нове изазове и обавезе који произилазе из ССП, израђен је свеобухватан документ - **Национални план интеграција (НПИ)**, који омогућава планирање и праћење свих владиних активности у процесу приступања, као и њихову ефикасну координацију. Овим документом је омогућено планирање јачања институција, потребних кадрова и финансијских средстава. Њиме се такође дефинише програм рада Владе и Народне скупштине и што је најважније, цео процес постаје видљив и разумљив за јавност и грађане Србије. Израду овог документа успешно реализује Канцеларија за европске интеграције Владе Републике Србије. Сам документ усваја Влада Републике Србије а његова ревизија се врши периодично.

НПИ се састоји од шест поглавља:

1. Политички критеријуми
2. Економски критеријуми
3. Способност преузимања обавеза из чланства
4. Административни и правосудни капацитети
5. Припрема националне верзије *acquis communautaire*
6. Процена финансијских потреба

Уколико буде спроводила обавезе преузете потписивањем ССП и на основу позитивног одговора Европске комисије, Србија ће добити статус кандидата за чланство, а затим и отпочети преговоре о приступању ЕУ.

Споразумом о стабилизацији и придруживању је предвиђено да се у циљу надгледања спровођења Споразума оснују тела, која чине представници Србије и Европске уније.

– **Савет за стабилизацију и придруживање**, као политичко тело које чине представници Савета ЕУ и Европске комисије са једне и чланови Владе Србије са друге стране. Састајаће се једном годишње.

– **Одбор за стабилизацију и придруживање**, као оперативно радно тело и седам пододбора, који су задужени за поједине области ССП.

Како би се преговори о чланству ефикасније водили, цео процес се одвија кроз 35 преговарачких поглавља, који одговарају политикама ЕУ и правним тековинама везаним за те политике.

За потребе координације и контроле процеса на нивоу државе постоје следећа тела:

– **Координационо тело за процес приступања ЕУ** - тело које даје предлоге за *дефинисање става Владе Србије* по кључним питањима и разматра *политичка и стратешка питања* у вези са приступањем Србије ЕУ. Чине га министри који у свом делокругу имају кључне области европских интеграција (спољни послови, унутрашњи послови, финансије, економија и регионални развој, правда, трговина и услуге, пољопривреда). На челу је потпредседник Владе задужен за европске интеграције.

– **Стручна група координационог тела**, којом руководи Канцеларија за европске интеграције и коју чине шефови радних група за преговоре (државни секретари у министарствима). Представља *српски део Одбора за стабилизацију и придруживање* и врши стручне послове у вези са текућим питањима у процесу приступања.

– **Подгрупе Стручне групе (35)** које представљају радне групе за преговоре са ЕУ и кључни механизам за координацију различитих области правних тековина. Свака подгрупа је одговорна за усклађивање нашег законодавства са правним тековинама ЕУ из одређеног поглавља.

– **Јединице за европске интеграције у ресорним министарствима и органима државне управе**, који представљају контакт особе према Канцеларији за европске интеграције.

Да би процес европских интеграција био јасан свима, а не само ужем кругу стручњака и службеника државне управе који у њему непосредно учествују, неопходно је обезбедити транспарентност целог процеса. На тај начин биће могуће постићи консензус о најбитнијим питањима европских интеграција Србије. Осим редовног извештавања Народне скупштине о току овог процеса у њега ће бити укључени и представници цивилног сектора - НВО, синдикати, удружења послодаваца, и представници Привредне коморе и Сталне конференције градова и општина.

Европска унија је указала на значај тзв. Цивилног дијалога, између осталог и тако што је 2005. године израдила тзв. План Д (Демократија, Дијалог, Дебата), чији је циљ био да се покрене широка дебата о будућности Европе и на тај начин постигне консензус око будућег обликовања и спровођења заједничких политика

ЕУ. Грађани ЕУ били су позвани да дебатују о питањима, као што су изазови глобализације, сигурност запослења и пензија, миграције и животни стандард.

Цивилни дијалог између ЕУ и НВО покренут је у контексту замерки на рачун демократског дефицита у Унији, са једне стране и растућег ангажовања невладиног сектора унутар ЕУ и на политичким сценама држава чланица, са друге стране. На основу позитивних искустава и бројних добробити, коју је ЕУ имала институционализујући овакав дијалог, Европска комисија је израдила Стратегију комуникације са цивилним сектором, не само унутар Уније, већ са циљем да се дебата и дијалог прошире и на земље кандидате. Основна три циља покретања цивилног дијалога између цивилног сектора Уније и држава кандидата су:

- јачање контаката који омогућавају размену искустава;
- боље упознавање историје и културе држава кандидата за чланство у ЕУ, па самим тим и боље разумевање могућности и изазова будућег проширења;
- боље разумевање Европске уније, вредности на којима почива, начина на који функционише, доноси и спроводи заједничке политике, од стране држава кандидата за чланство.

За јачање цивилног сектора у Србији, као и за подстицај цивилног дијалога са ЕУ и земљама региона, предвиђена су значајна средства из ИПА фондова.

Очекиване користи од чланства у ЕУ у политичком, економском и безбедносном смислу

Чланство у ЕУ није спољнополитички приоритет и циљ сам по себи. Процес приступања ЕУ јесте инструмент, а ЕУ партнер Србије у процесу њене унутрашње трансформације, која треба да резултира успостављањем таквих институционалних решења и праксе државне управе, који раде у интересу благостања њених грађана.

Држављани чланица ЕУ имају могућност боравка у било којој другој држави чланици ЕУ, без обзира на професију или економску ситуацију. Дакле, грађани и грађанке Србије ће уживати сва права као и грађани/ке ЕУ у погледу слободног кретања, настањивања и запошљавања.

Правна сигурност у Србији ће расти са степеном испуњености услова за чланство, који се тичу реформе судства. Највише користи од достизања стандарда у овој области имаће грађани/ке и привредници наше земље.

Интеграција у ЕУ ће убрзати неминовно реструктурирање наше привреде, довешће до кретања радника из индустријских грана које су неконкурентне ка онима које су способне да равноправно учествују у тржишној утакмици. У процесу приступања заједничком тржишту ЕУ отварају се могућности за пласман наших производа и услуга.

Уласком у ЕУ наша предузећа би имала бољи приступ капиталу, опреми и технологијама, што би се позитивно одразило на њихову конкурентност. Стабилизација економске ситуације ће позитивно утицати на прилив страних инвестиција, а самим тим и на пораст броја нових радних места, али и на повећање зарада.

Хармонизацијом нашег законодавства са ЕУ створиће се сигурно правно окружење за оснивање и пословање предузећа.

Прихватањем европских стандарда, произвођачима ће бити пружена могућност да географски заштите одређени производ, за који постоји јасно дефинисана рецептура и поступак производње, што ће позитивно утицати, како на присутност ових производа на тржишту ЕУ, тако и на безбедност потрошача.

Уласком наше земље у ЕУ биће укинуте све царине за производе који долазе из ЕУ. Истовремено, наши производи моћи ће да се слободно пласирају на тржиште ЕУ, које броји 500 милиона потрошача.

Чланство у ЕУ повећава могућности академског образовања наших студената у државама чланицама ЕУ. Образовни програми ЕУ прате усклађивање академског образовања свих држава чланица, Европског економског простора и држава кандидата за чланство у ЕУ са одредбама Болоњске декларације чији је циљ успостављање јединственог европског простора образовања. Након уласка у ЕУ, дипломе завршеног факултета у Србији биће призната у свакој држави чланици.

■ Референце

Европска унија: <http://europa.eu/>
Европска комисија: http://ec.europa.eu/index_en.htm
Европски савет: http://europa.eu/european_council/index_en.htm
Европски парламент: <http://www.europarl.europa.eu/>
Савет Европске уније: <http://ue.eu.int/>
Савет Европе: <http://www.coe.int/>
Организација за европску безбедност и сарадњу: <http://www.osce.org/>
Партнерство за мир: <http://www.nato.int/issues/pfp/index.html>
Канцеларија за европске интеграције Владе РС: <http://www.seio.sr.gov.yu/>
Европски форум бр. 10-12: <http://www.beccei.org/ef.html>
Лисабонски уговор: http://europa.eu/lisbon_treaty/index_en.htm
Исдакон: <http://www.evropa.sr.gov.yu/Evropa/PublicSite/index.aspx>

Др Душко Лопандић - „Реформа Европске уније, Западни Балкан и Србија“, Београд, Институт економских наука, 2007.

Срђан Глигоријевић, Ђорђе Петровић - Водич кроз Партнерство за мир“, Београд, ИСАЦ Фонд, 2007.

Европа од А до Ш

Србија у процесу европских интеграција

Ауторка:
Наташа Драгојловић

Издавач:
Европски покрет у Србији
Београд, Краља Милана 31
www.emins.org
office@emins.org

За издавача:
Маја Бобић

Координаторка пројекта:
Драгана Александрић

Коректура:
Марија Тодоровић

Графички дизајн и припрема:
Игор Сергеј Сандић
isandic@gmail.com

Тираж 1000 ком

Штампа:
МЛАДОСТ ГРУП доо, Лозница

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

061 . 1EU(035)
341.217.02(4/672EU:497.11)(035)
341.217(4)(035)
341.232(4-672EU)(035)

ДРАГОЈЛОВИЋ, Наташа
Srbija u procesu evropskih integracija
[Nataša Dragojlović]. / Beograd : Evropski
pokret u Srbiji, 2008 (Loznica : Mladost
grup). / 33 str. ; 21 cm

Tiraž 1.000

ISBN 978-86-82391-37-1

a) Европска унија - Приручници b)
Европска унија - Придруживање - Србија) -
Приручници c) Међународне организације -
Европа - Приручници d) Европа -
Интеграција - Приручници
COBISS.SR-ID 151262220